

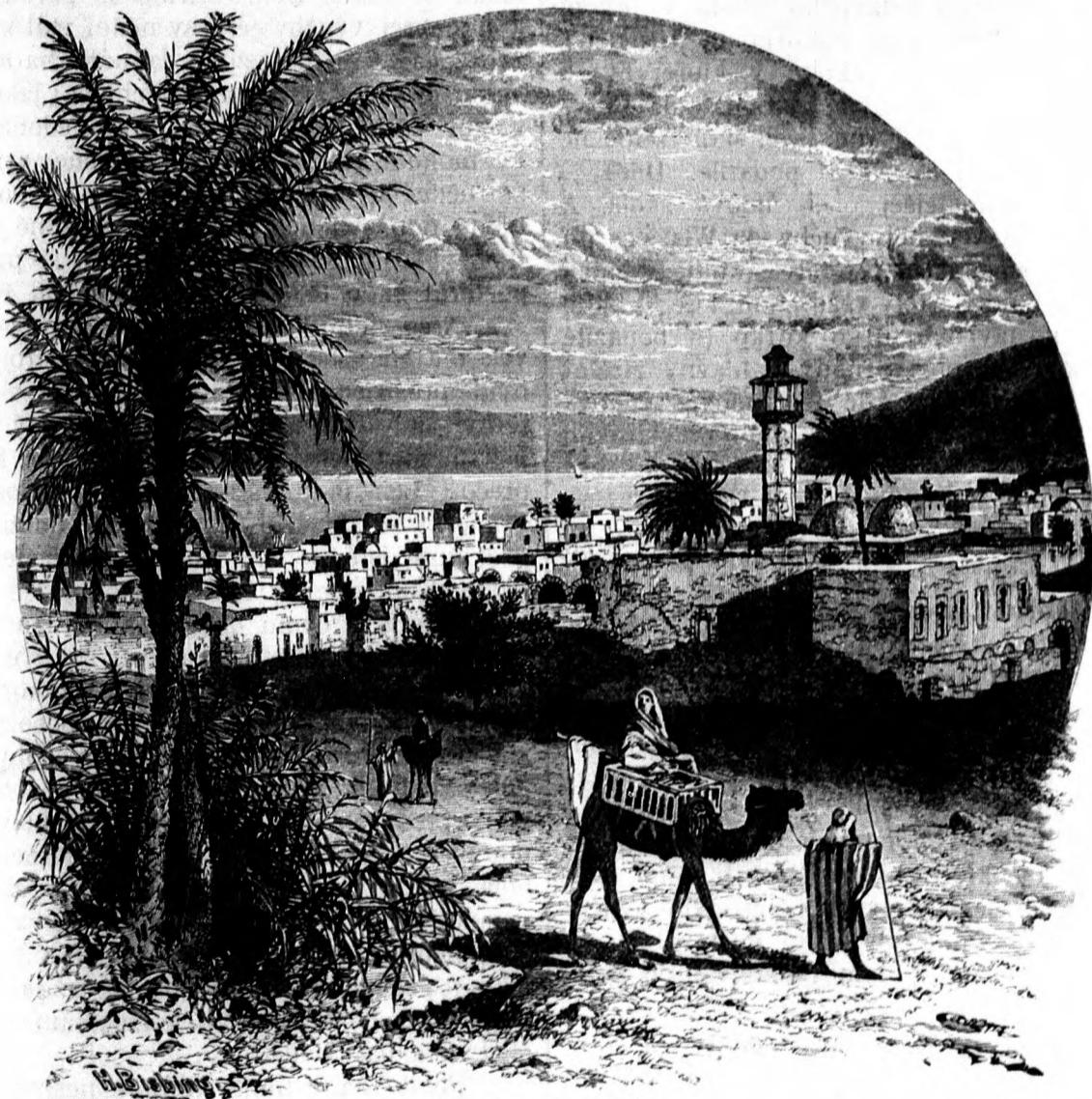
OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— „ 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Ľudové školy.

Kto s koľko-tol'kou pozornosťou sprevádza ľudovú výučbu, ten vidí, že výučba táto ešte ani

Nepotrebujeme žiadnych siahodlhých dôkazov, aby sme toto tvrdenie dokázali. V prvom

Obrázok z ostrova Kréty.

dnes nezodpovedá úplne cieľu. Vláda od prinavrátenia ústavného života mnoho vykonala ohľadom sdo-
 konálenia ľudových škôl.

ohľade poukážeme na počet ľudových škôl. V šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch málo obcí honosilo sa sriadenou ľudovou školou. A kde aj

boly ľudové školy, tam bola výučba veľmi nedokonalá, veľmi biedna. Príčinou tohoto bola tá okolnosť, že v krajine nebolo dostatočného počtu diplomovaných učiteľov, ktorí by boli vstave bývali im sverené deti zodpovedne vyučovať. Učiteľmi boli vo veľmi mnohých školách remeselníci, alebo vyslúžení vojaci, ktorých celá vedomosť pozostávala v tom, že vedeli trochu písať a čítať. Ostatne ani sa nemožno tomu čudovať, že v tých časiach schopnejší, učenejší ľudia vyhýbali učiteľskej dráhe. Vyhýbali jej preto, že dráha táto nezabezpečovala istú výživnosť. Učiteľské platy boli až k smiechu malé. Práve preto za učiteľov išli len tí, ktorí si inou cestou nevedeli každodenný chlieb zahľadať.

Vláda uhorská hneď od prvopočiatku nahliadla a videla, že jak chce, aby sa uhorský ľud vo všeobecnosti vzdelával, že v prvom ohľade musí pracovať na zdokonalení ľudových škôl. A vláda tejto povinnosti dľa možnosti aj zodpovedala. Po zpäťvedení ústavného života v prvom rade o to sa starala, aby, nakoľko je to možné, každá obec mala svoju školu, v ktorej by sa dietky vyučovali potrebným známosťam. Práve preto usilovala sa počet ľudových škôl všemožne rozšíriť. Toto sa jej aj zväčša podarilo. Dnes je už v každej ľudnatejšej obci ľudová škola. A minister kultu a verejnej výučby dr Wlassics pri pojednávaní rozpočtu ministerstva kultu vyslovil sa, že postaví nové školy všade tam, kde to bude potrebné a postaví ich toľko, koľko to peňažité pomery krajiny dovoľia. Sľúbil, že hlavný ztrel' bude brať na vidieky, kde je ľudová výchova najviac zanedbaná. Dľa tohoto sľubu ministrovho môžeme sa úfať, že o krátky čas každá obec bude mať svoju školu.

Vzdor tomu ale, že minister kultu všetko možné koná, aby obce boli zaopatrené dobrými ľudovými školami, ľudová výchova u nás nestojí na tom stupni dokonalosti, na jakom by stáť mala. Príčinou tohoto je tá okolnosť, že v Uhorsku konfessionálne školy — česť a chvála výnimkám — nenapredujú s pokrokom a postupom času. Túto zaostalosť v mnohých pádoch nezapríčinuje nedbalosť, nevšímavosť o zdokonalenie školy, lež nedostatok hmotných prostriedkov, nedostatok peňazi, ktoré sú potrebné k tomu, aby škola bola vystrojená všetkými potrebnými vyučovacimi prostriedkami a aby učiteľ dostával slušný plat, za ktorý možno potom vyžadovať od neho slušnú osoznú prácu.

Uhorská vláda vidí tento nedostatok, toto zlo v mnohých konfessionálnych školách. Tomuto zlu dalo by sa jednoducho základné tak odpomôcť, keby vláda, k čomu má právo, všetky konfessionálne školy soštatnila. Prozreteľný minister

verejnej výučby toto ale nechce, asice z viac príčin.

Prvá a najhlavnejšia príčina je, že vláda etí, rešpektuje práva jednotlivých konfessii. Všeobecné soštatnenie konfessionálnych škôl nenie potrebné ani preto, že mnohé konfessionálne školy v každom ohľade zodpovedajú svojmu povolaniu. Všeobecné soštatnenie konfessionálnych škôl popri tom, žeby uvalilo na krajinu obrovské farchy, roznieťilo by boj medzi konfessiami. A krajina potrebuje pokoj, a nie boj, ktorý ničí sily a roztrpčuje mysle.

Povinnosťou vlády je ale starať sa oto, aby všetky školy, či sú ony štátne, lebo konfessionálne, zodpovedaly svojmu povolaniu. Tejto svojej úlohe vláda tak urobila zadosť, že sa postarala v prvom rade o to, aby všetky tie konfessionálne školy, ktoré sú nie vstave z vlastných síl učiteľom dať najmenší 300 zlatový plat, keď sa o pomoc k štátu uchádzajú, túže aj v potrebnej miere obdržaly. Dobře vieme, že prvou podmienkou dobrej výučby je, aby učiteľ mal koľko-tolko zabezpečenú, istú výživu. Jaknáhle sa musí učiteľ starať o kus každodenného chleba; jaknáhle vidí, že mu práca jeho ani len toľko nedonáša, z čoho by mohol skromne síce, ale slušne vyžiť; vtedy sa učiteľ nemôže venovať svojmu povolaniu s takou oduševnenosťou, jakú toto pekné jeho povolanie vyžaduje. Potrebné je tedy v prvom rade postarať sa o to, aby učiteľ dostával slušný plat.

A čo vidíme v skutočnosti? Konfessie ačkôľvek nie sú vstave svoje školy vystrojif potrebnými prostriedkami, ačkôľvek nie sú v stave učiteľovi dať ani zákonom zabezpečený najmenší plat, predsa neuchádzajú sa o pomoc k štátu. A prečo? Len preto, aby vraj štát nedostal právo zamiešať sa do školy tým, že na udržiavanie jej poskytnul istú pomoc. Toto je nevlastenecké jednanie. Konfessie by sa maly tomu len tešif, keď štát dozerá, k čomu ostatne aj tak má neodškriepiteľné právo a čo aj používa, na výučbu v ich školách. Tí páni, ktorí stoja na čele konfessionálnych škôl, nemajú príležitosti ani spôsobu k tomu, aby sa obznámili s najnovšími výdobytkami na poli výučby, ktoré by potom mohli v škole upotrebiť v prospech detí. Ale nie toto je hlavnou príčinou prečo sa konfessie tak boja štátneho dozoru, boja sa ho oni hlavne preto, že v školách ich nepanuje taký vlastenecký duch, že sa v ich školách nepriuča štátnej reči maďarskej v takej miere, jako to nielen zákon predpisuje, lež jako to vyžaduje aj vlasteneckosť, ba len aj sám záujem do školy chodiacich detí.

Pokiaľ sa v tomto ohľade nespraví obrat k lepšiemu; pokiaľ budú konfessie proti tomu pracovať, aby štát prisny dozor viedol nad ich školami: školy tieto nebudú zodpovedať svojmu po-

volaniu. Práve preto obraciame sa k ct. čitateľom s tou prosbou, aby účinkovali v tom smere, žeby konfessie, jak to vôbec potrebujú, žiadaly od štátu pomoc na udržiavanie školy. Žiada to záujem ich detí, ktoré keď budú chodiť do škôl dokonale vstrojených, tým základnejšie známosti si nadobudnú.

Slovo k rodákom.

Čo by ste povedali na takého človeka a na takých ľudí, ktorí by v páde veľkého nešťastia, na príklad požiaru, alebo povodne nielen sami v ničom nepomáhali, ale ešte aj takých, ktorí sa so sebazaprením a odhodlanosťou v pomocnej práci potia, v jejich námahách hatili, kričiac a vysvetľujúc im, že hľa úrady a vrchnosti majú na pád nešťastia vopred poriadky porobiť, a že keď zameškaním povinností nesriadili hasičský spolok, nepostarali sa o rebríky a háky, sudy na vodu a tak ďalej, ako aj o člnky a plte v páde povodne a o hrádze a násypy proti nej, tedy že sú oni príčinou velikosti nebezpečenstva a škody? — Ved' v páde tomto krikľúni takito, — bárs aj pravdu majú, ale pravdu túto nemiestne upotrebujú, lebo nešťastie nepotrebuje výčitky a lamentácie, ale prácu a pomoc a to okamžitú.

Nuž, rodáci moji, v takomto položení nachodíme sa s ľudovou stranou. Hovorí ona, a opakuje vám to každodenne, že krajina a vy, jej obyvatelia, v akom smutnom, fažkom a nebezpečnom postavení sa nachodíte. Zväčšene a prehnane vidí a rozhlasuje vašu biedu; istý a nevyhnutný úpadok vám prorokuje. Ak tedy má pravdu, čo že by bolo jej povinnosťou?

Istotne nič iné, ako všemožne zasadiť sa o vás, napnúť um i silu, a kde len možno pomáhať. To ale je fažké, namáhavé: preto lapí sa radšej, bárs ošemetnej a pokarhania hodnej úlohy: špiňtania a burenia. Všetkú vinu a zodpovednosť kladie na vládu a vrchnosti, pri tom ale každý pomocný krok týchto zamedziť a prekaziť sa snaží. Tak to pozorujeme na sneme, tak to vidavame v stoliciach, tak sa to deje aj v obciach. Ľudová strana je duch — ale bez duše, čo všetko ničí, zapiera. My ale potrebujeme pomoc, tedy požadujeme prácu, zaujatost a vytrvalost.

Ako jednotliviec a rodina, tak aj obce a celok týchto: štát, jestli chce napredovať, zmáhať sa a mohutnieť, musí sa pričiniť. Bez práce nebudeš jest koláče. Všetko dobré pochodí síce zhora, ale len keď si i sám budeš hladieť pomáhať, pomôže a dá ti zdaru i Pán. Toto by sme mali mať pred očami; a práve toto je to, na čo najviac zabúdame. Ľud náš v ohromnej

svojej väčšine je ľud roľnícky. Stará sa o svoju rolu a statok, obhajuje ako-tak svoje gazdovstvo; z nútenosti posielá ročne na pár týždňov svoje dietky do školy, ale o iné sa nestará, to nech urobia zaň iní.

Nedbanlivost, netečnost a nezaujatost sú tri hlavné jeho vlastnosti, ktoré zapríčiňujú všetko zlo naň sa valiace. Chatrná výchova dietok má za následok neumelosť, zaostalost práva požívajúcich a povinnosti plniť povolaných mužov. Bez prípravy a neskoršej podpory stoja stá a tisíce rodákov našich na verejnom poli života, a najviac ich ani nevie načo, prečo sa tam. Nerozmýšľajú, nepoučajú sa vzájomne; nečítajú k obživeniu ducha jejich potrebné knihy, neznajú potrebu časopisov, ktoré by ich o denných úlohách poučovali, preto ani nikdy nevedia, čo vlastne je tu i tam, kde im rozhodovať nutno, na dennom poriadku. A preto podliehajú tak ľahko nesvedomitým agitátorom, a hotoví sú za blud im ľahkomyselne natrubený a do omámených prs vstiepený, i životy položiť, ako by to za tú najsvätejšiu vec bolo.

Máme slobodu, máme zákonami zaručené, zabezpečené práva, ale ani ich len neznáme, tým menej to, žeby sme vedeli, kedy, kde a ako ich máme použiť? Nepoužívame ich, alebo keď aj, tak zle, — tedy nadužívame ich, a keď sa nám pri tom prirodzene plano vodi, obviňujeme z toho iných nevinných, aby sme seba očistili.

Jestli úprimne chceme to, aby nám a aj krajine dobre bolo, zaujímajme sa o veci verejné. Vychovávajme, učíť mnoho, a dôkladne učíť dajme naše dietky, my ale poučujme sa vzájomne o našich právach i povinnosťach, o spôsoboch k zdarnej práci potrebných. Čítajme knihy i časopisy nám potrebné. Rozmýšľajme o čítanom, sdelujme si to jedni druhým, utvorujme si vlastné náhľady na základe skutočnosti: a takto pripravení starajme sa o veci verejné krajinské s takou zaujatostou a vernosťou, akou sa o seba a svoju rodinu staráme.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Rakúsky ministerský predseda gróf Badeni meškal v pondelok — 8. tohoto mesiaca v Budapešti, kde vyjednával s našimi ministri v otázke vyrovnania.

Odstúpenie ministerstva honvédstva. Hovorí sa, že minister honvédstva barón Fejérváry opustí svoje terajšie zodpovednosti plné miesto a záujme pri kráľovskom dvore iné tichšie postavenie. Minister Fejérváry zriekne sa ministerstva údajne iba po uzavretí vyrovnania s Rakúskom.

Obžaloba ľudovej strany proti ministerskému predsedníkovi. Jako ct. čitatelia vedia, predseda klubu ľudo-

vej strany, Ján Molnár podal bol obžalobu proti ministerskému predsedovi barónovi Bánffyemu, že v sneme prečítal známy list vyslanca Blaškoviča o tým spáchal prestupok proti zákonom zabezpečenej tajnosti listov. Prvý súd obžalobu odvrhol. Tento výrok prvého súdu potvrdila teraz aj kráľovská tabula, a týmto je pochovaná táto komédia, ktorú odohrala ľudová strana.

Jako sa chovala liberálna strana v oči vyslancovi Morzsányimu? Vstupenky minuloročnej millennárnej výstavy boly iste spoločnosti, pozostávajúcej z cudzozemských bankárov za 1 million 400 tisíc zlatých do prenajmu dané. Spoločnosť táto pri tomto gšefte utratila. Teraz keď sa záležitosť má konečne riešiť, spoločnosť nechcela platiť tunajšiemu agentovi Spitzerovi oných 100,000 zlatých, ktoré si vymienil údajne na podplatenie jedného vysokopostaveného štátneho úradníka. Záležitosť prišla pred súd a tu vysvitlo, že o podplatení niektorého vysokého úradníka v ministerstve obchodu ničo ani reči. Ponevác spoločnosť upodozrievala úradníkov ministerstva obchodu, ministerium zažalovalo patričných pre urazenie na cti.

Z trestného pokračovania vysvitlo ale ešte aj niečo inšie, asice: Vyslanec Karol Morzsányi, ktorý na sneme zastupuje VII-my okres Budapešti, sprostredkovať bol, že prenajem vstupeniek dostala hore udaná spoločnosť, ktorá z pomedzi všetkých konkurentov najviac slúbila zane.

Za toto ustávanie vymienil si pán Morzsányi 40 tisíc zlatých odmeny. Jasnáhle toto vyšlo na javo, vyslanec Morzsányi bol v sneme tuho napadnutý. Klub liberálnej strany ho ale vyzval, aby vystúpil odtiaľ, lebo v lone nemôže trpeť takého človeka, ktorý si vplyv svoj predáva za peniaze. Morzsányi vystúpil z klubu a zároveň vzdal sa aj vyslanectva.

Čo povedia na toto tí páni, ktorí plnými ústami kričia, že liberálna strana ženie sa len za ziskom, za peniazmi? Liberálna strana vyhodila z lona svojho Morzsányiho preto, lebo sa o ňom dokázala, že si nečestným spôsobom, zneužitím vyslaneckého vplyvu majetok nadobudnul. Tak nerobí taká strana, v jejž lone panuje korrupcia, pokazené mravy. Či čitatelia vidia aj z tohto pádu, že liberálna strana neženie sa že vlastným ziskom, nie za masnými hrncami, lež že má pred očima iba dobro krajiny.

Z ostrova Kréty. Jako vieme, europejské veľmoci zadaly Grécku spoločný prípis, tak zvanú nótu, v ktorej ho vyzývajú, aby opustilo ostrov Krétu a vyzvaly ho, aby sa behom 6 dní osvedčilo. Grécko na nótu veľmoci behom určeného termínu dalo odpoveď.

Odpoveď gréckej vlády obsahuje asi nasledujúce: Grécko narádza, aby veľmoci spolu s nim okkupovaly Krétu. Obyvateľstvo ostrova má sa opýtať, či sa chce pripojiť ku Grécku, a či chce zostať pod Tureckom; — do tých čias, kým sa toto nestane, má sa udržať dnešajší stav, tojest, že grécke vojsko zostane na ostrove.

Otázka je teraz, čo povedia na túto vyhýbanú odpoveď europejské mocnosti.

KRAJINSKÝ SNEM.

Snem sa ani pri jednom rozpočte nepribavil tak dlho, jako pri rozpočte ministerstva náboženstva a verejnej výučby. Toto je aj potešiteľné, lebo veď do odboru tohoto ministerstva patria veľmi vážne veci, jako sú otázky náboženstva a výučby, ktoré sú základom rozvoju každého štátu.

Dňa 3-ho marca. Prvý rečník bol dnes Štefan Szabó, ktorý prosil ministra, aby v školách väčšiu váhu

kládol na telocvik, gymnastiku, lebo žiaci potrebujú, aby sa nielen duch, ale aj telo vyvíjalo a otužovalo.

Andrej Dózsa prizvukoval potrebu národnej výučby; zatým dokazoval, že sa ľudová strana spojila s národnosťami.

Pichler poukázal na to, že pri terajšom spôsobe vyučovania mravy mládeže klesajú. Zatým hovoril o prenajme vstupeniek do millennárnej výstavy. O tomto predmete zmienujeme sa bližšie medzi politickým zpravami.

Barón Perényi hovoril o vývine ľudovej výučby a vyslanec Mócsi vytýkal vláde, že sa nestará dostatočne o osvetu.

Dňa 4-ho marca. Dnes otvoril debatu vyslanec Gejza Gajári, ktorý vyslovil svoju radosť nad tým, že je v rozpočte o monoho viac vzaté na vzdelanostné ciele, než bolo minulého roku. Zatým sa zaujal ústavov pre slepých a hluchonemých a prosí ministra, aby sa o tieto ústavy čím lepšie staral.

Gróf Ján Zichy predovšetkým ohradil sa proti tomu tvrdeniu, že je ľudová strana náboženskou stranou, potom hovoril o katolíckej autonomii a prosí ministra, aby hľadel túže čím skôr do života uviesť.

Ján Kula nadrží ľudovú stranu za politickú, lebo jej ciele sú čisto náboženské. A v Uhorsku, v tomto skutočne liberálnom štáte nemá miesta žiadna náboženská strana. Ľud nadrží s tak zvanou ľudovou stranou, lebo ciele tejto strany protivia sa záujmom krajiny.

Imrich Madarász uznáva síce, že sa na školy každoročne viac a viac obetuje, rečník ale všetko toto drží za málo, on by chcel, aby sa na tieto ciele obetovaly milliony. Ďalej upozornil ministra, že dnešajší spôsob vyučovania obfažuje jak žiakov, tak aj učiteľov.

Dňa 5-ho marca. Vyslanec Török hovoril o náboženskej výchove preto, lebo ľudová strana obviňuje vládu a liberalismus, z toho, že ony zapríčinily úpadok náboženstva. Rečník dokázal, že jestli kto zapríčinil klesanie náboženského ducha, tak sú to len kňazia, medzi ktorými sa mnohí najdu, ktorí nesvedomite a povrehne konajú svoje povinnosti, ba miesto toho, aby ľud vyučovali náboženstvu, kážu mu s kancelov o politike.

Peter Marjay vrele sa zaujal učiteľov, a prosí ministra, aby stav jejich polepšil tým, že im dá, na kolko to peňažitý stav krajiny dopustí, vyššie platy.

Albert Berzeviczy, bývalý štátny sekretár v ministerstve kultu vyslovil svoje potešenie nad tým, že sa vyslanci pri pojednávaní rozpočtu zdržujú otázok, týkajúcich sa čisto náboženstva. Zatým odborné hovoril o reforme vyšších škôl a výchove kňazov. Pripomenul aj otázku soštatnenia škôl a hovoril, že žiadosti ohľadom všeobecného soštatnenia škôl nemožno splniť.

Mursovsky bránil ľudovú stranu a žiadal čím skoršie uvedenie autonomie v katolíckej cirkvi.

Gróf Alexander Teleky hovoril o pozdvíhnutí priemyselných škôl. Školy tieto, keď budú dokonale, veľmi napomôžu výživu ľudu zvláste na tých vidiekoch, kde je pôda macošská.

Hovorili ešte Kis a Franc Komlóssy. Tento posledný hovoril hlavne o výchove v ľudových a stredných školách. Čo hlavný dozorca škôl veľmi života schopnými radami poslúžil ministromi.

Dňa 6. marca. Gróf Aladár Zichy usiloval sa dokázat, že sa štát nestará o náboženskú výchovu. Toto rečníkovi pravda neveril. Prejdúc na civilné manželstvo, hovoril, že katolícky svet nikdy neprestane bojovať proti nemu. Oznamil, že ľudová strana do tých čias bude žiadať revíziu cirkevno-politických zákonov, pokiaľ to nedosiahne.

Tomáš *Péchy* hovoriac o socialisme, tvrdí, že proti socializmu len jedon liek jesto, a to je vyučovanie náboženstva.

Franc Major žiada, aby sa deti už v školách priučaly, jako majú na zdravie pozor dávať, taktiež aby sa obznámily s hlavnými pravidlami zdravovedy.

Minister výučby *Wlassics* v prvom rade ubezpečil snem, že vláda nechce vplývať na výchovu kňazstva. Výchova kňazstva je autonómne právo každej cirkve, ktorého sa štát nechce dotýkať. Minister tiež uznáva potrebu toho, aby sa platy učiteľov polepšili. Jasná to peňažitý stav krajiny dovolí, hneď povýši plat učiteľov z 300 na 400 zlatých.

Teraz bolo pojednávanie pretrhnuté, nasledovaly interpellácie. *Ferdinand Horánszky* interpeloval v záležitosti pohybov na Kréte.

Franc Kossuth žiada, aby sa aj na budúce, jako predtým, z času na čas snemu predostrely všetky tie listiny dokumenty, ktoré vlády v politických otázkach zamenily.

Dňa 8. marca. Dnes sa započalo podrobné pojednávanie rozpočtu ministerstva kultu.

Koloman Thaly hovoril o budove pre universitu, zatým *Anton Mócsi* hovoril o pomere vlády ku cirkvám. Dľa rečníka vláda žiada, aby katolícka cirkev ustúpila vláde, kdežto vláda nechce upustiť od svojho cirkevno-politického stanoviska. Vytýka vláde, že straší tým, že katolíckej cirkve odoberie statky; tohoto sa cirkev nebojí, lebo katolícke kňazstvo radšej sa zriekne majetkov, než náboženských zásad.

Minister *Wlassics* predostrel, že čo zamýšľa urobiť s budovou, budapeštianskej university.

Viacerí rečníci hovorili pri trovách na koložvársku universitu a pri výdavkoch budapeštianskeho pobytechnika.

Pri položke stredných škôl, gymnasií, viacerí ozvali sa proti tomu, že sa latinčina vyučuje už v prvej gymnasiálnej triede. Žiadali, aby sa vyučovanie tejto reči začalo iba v tretej triede.

S týmto bolo pojednávanie odročené na utorok, o čom v budúcom čísle.

Stav oravských škôl.

Ešte len pred 40—50 rokami bolo zriedkavosťou jak biely havran, vo viac dedinách zvlášť Hornej Oravy, keď sa kto našiel, čoby bol vedel písať. Keď neskoršie aj krajinské zákony prisnejšie poriadky nakladaly strany sriadenia škôl obecných; keď každá obec musela mať učiteľa, ktorých veľky počet zprvu podávaly dielne obuvnícke a krajčírské: začaly sa školy oravské rozmnožovať. Jako aj teraz, tak aj za oných časov či to vo farskej škole, alebo vo filiálke, učiteľ stál pod správou farára.

Jako že si počínal takýto učiteľ v úradovaní? Po Všechnavýťých šiel do fary; a jak bol šuster poreparoval čizmy pánu farárovi, gazdinej, kuchárke, paholkovi; našiel kápov na zimu pre celý dom a potom mu bolo láskave dovolené s rodičami sa poshovárať, deti do školy verbovať a sa zjednať. Jak bol krajčír, obuvník alebo bednár, začal s reparovaním nohavíc alebo topánok farárových, prišivaním gombičiek na reverendu atď. V škole mu bolo láskave dovolené remeslo ďalej prevádzať a chlapani i dievčatá plným hrdlom odpovedali:

„Ten, ktorý svet stvoril . . . atď.“ a plnými rukami súkaly dratvy alebo strúhali liesky na obruče.

Lábsik alebo lieska byly hlavným prostriedkom k pozdviženiu a udržaniu účty učiteľskej.

K písaniu nosily deti šindol a uhol, zámožnejšie hlinku. K čítaniu bibliu z časov Abrahamových s cölóvými písmenami. Pán učiteľ napísal tri písmeny, žiaci sa ich museli za dva týždne naučiť. Keď bol niekde jarmok, pán učiteľ s kápami, čizmami, putňami, bruslikami išiel naň. Keď potreboval niekto brava zaklať, pán učiteľ (lebo zakálanie patrilo medzi nevyhnutedfne vedomosti učiteľa) musel byť tam; kde bola svatba, pán učiteľ za odávača pozvaný, to musel rozumieť. S frátrom pre františkánov ovos, vajeia, maslo, husy, jahňatá vyberať, bolo povinnosťou učiteľa. Pán učiteľ teda moc povinnosť mal, len učiť nebolo kedy. Pre farára zôsyp, slamu, ľan, kapustu vyberať, bolo tou najprvšou povinnosťou.

Deti chodily do školy všetko spolu sedem osem týždňov, lebo rekreácií bývalo mnoho.

Cez veľké prázdniny učiteľ mohol ísť na vandrovku, k obci ho neviazalo nič; šubu mu hoc kedy mohol vyložiť farár, lebo jedine tento bol oprávnený učiteľa prijať a dľa vôle odohnať, kedy chcel.

Takto sa starali niektorí kňazia katolícki o osvetu a vyučovanie svojich veriacich. Evanjelickí farári už za tých dávnych časov všetky sily vynaložili na to, aby jejich cirkevné školy rozkvitaly. Úplnú uznanlivosť zasluhujú, lebo jejich školy byly vždy príkladné, a ochota jejich na poli vyučovania mnohých katolíckých farárov pohla k tomu, že sa počali lepšie starať o sriadenie škôl.

Časom sám ľud uznal potrebu škôl a spôsobnejších učiteľov, lebo v mnohých obciach Oravy postavené byly už od viac rokov zodpovedné, pekné budovy školské. Pri stavaní škôl ešte kňazi tak veľmi neprišli do protivy s občanmi; bolo to ale ináč pri volení učiteľov, niekde spolu i organistov. Jestli hlásiaci sa nemal už od prírody tú vlastnosť, že sa vedel podlizovať, taký sa mohol ani neukázať; lebo čoby každá duša v obci bola bývala zaň, nebol zvolený. Tak sa stávalo a stáva v mnohých obciach pri voľbách učiteľov; okresný škôldozorca cirkevný vždy chytil stranu farárovi a usiloval sa spraviť učiteľom jeho kandidáta. Nehľadel na schopnosť, na školy, na pekné odporúčajúce svedectvá; nedbal na žiadosť občanov, ktorí si učiteľa platia; nedbal nič na to, že rozkvet výučby požaduje schopného učiteľa: ale mal pred očami osobné záujmy. Či sa pri takomto pokračovaní rozkvet škôl dá dosiahnuť?

Keď by si ale bola obec vzdor násilenstvu farára svojho kandidáta zvolila za učiteľa, farár od zlosti, že sa nie dľa jeho vôle stalo, podržal si len meno a titul správcu školy ale o školu a vyučovanie sa celkom nič nepostaral. Mohol mať učiteľ žalobu na občanov, občania na učiteľa, nestaral sa o nič; učiteľ mu bol menej jako paholok. Učiteľ pre urážky farára nemohol vydržať, zapľul na stanicu a šiel ďalej. Či takéto pokračovanie môže slúžiť k dobrému škôl?

Jako som prvej spomnul, časom sám ľud nahliadol potrebu škôl a tak v Orave už pred viac rokami Dolný Kubín, Jablonka, Chyžné, Zubrechlava, Pokriváč obrátili sa k štátu a do jeho opatery dali elementárne svoje školy. Tieto školy sú tie najlepšie; no aj iné sice, jako elementárky trstenské, tvrdošianske, námestovské, a v niektorých obciach okresu doňokubínskeho a zámockého sú príkladné. Niektoré aj v okrese trstenkom a námestovskom jako-tak zodpovedajú cieľu.

Teda smutné bolo polozenie škôl obecných v Orave len pred pár rokami; a bohužiaľ ešte aj dnes 39 nediplomovaných učiteľov účinkuje v stolici tejto. Najdu sa sice medzi nimi aj súci, schopní, usilovní a takí mužovia, ktorí sa telom a dušou tomuto úradu obetovali; a keď snáď pre hmotné nedostatky neboli vstave diplom si nadobudnúť, zato ale skončili gymnasiálne štyri triedy a aj dve-tri triedy preparandie.

Čo je ale príčinou toho, že je v tak malej stolici ešte toľko nediplomovaných učiteľov? Rozumie sa, že títo všetci sú aj veľmi zle platení.

Nuž príčinu je tu snadno uhádnuť; je to chudoba obce, ktorá je nie v stave 300—400 zl. na učiteľa vynaložiť; druhé je nedbanlivosť niektorých kňazov, ktorí každú takú vec, každé také snahy, ktoré by k vzdelanosti pospolitého ľudu slúžily, utlačí sa usilujú.

Keď roku 1893-ho vyneseny zákon zabezpečil aspoň 300 zl. ročitého platu konfessionálnym učiteľom, a každým takým obciam, ktoré nie sú vstave ani týchto 300 zl. platí, štátnu pomoc núka, bárs v jak veľkej summe. či sa hlásil aspoň jeden farár oravský o túto pomoc? či okresný škôldozorecovia sa postarali vtedy o sriadenie v zlom a smutnom položení nachodiacich sa škôl? Nie veru, mlčali všetci jako na kommando. Nechcú dopriať žiadnej účenosti, žiadnej vzdelanosti tomu úbohému ľudu. Ich žiadosť je, aby ten sedliak vždy zostal taký sprostý, jako to porisko v motyke. No mali by uznať, že nebude a nemôže to dlho trvať tak, a tvrdošijnosť jejich zlomená bude. Nech len popraje pán Boh zdravia a sily kr. škôldozorecovi terajšiemu, ktorý veľmi pracuje na sriadení škôl oravských, a úfame, že neprejde dva-tri roky a naše školy sa budú rovnať iným príkladným elementárkam.

(Dokončenie nasleduje.)

DOPISY.

Puchovská dolina, dňa 7 marca 1897. .

Veľactený Pán Redaktor!

Obyvateľstvo nášho kraja vždy sa verne pridržalo liberálnej strany, vediac, že tá strana vždy strednou cestou kráča a záujmy vlasti našej okolnosti primerane najopatrnejšie, najlepšie zastáva a napomáha — a preto vždy svojho liberálneho ablegáta jednohlasne vo-

lila, menovite ale Jurkovi *Kubinyimu* vždy svoj mandát s radosťou odovzdalo. Lež prišiel nepriateľ a nasial kukofa medzi pšenicu — už je dvoje zbožie v našom kraji. Predošlá svornosť a jednomyselnosť je natrhnutá a nepriateľ ten vo svojej zlosti tak ďaleko to dovedel, že pri voľbe ablegáta minulého roku už bolo nám aj čo bojovať — aby ten kukof nepremohol a nezahlušil tú pšenicu. Akciu, jakú vyvíňovalo duchovenstvo v prospech ľudovej strany, možno len zapovrhnutím odplatiť a odsúdiť. Tu sa zneužívaly sviatosti, zneužívala dobročinnosť, zneužíval chrámy, zneužívala viera, zneužívala nádeja vo večné spasenie! Toto je taká zbroj, ktorá je silnejšia nad bodáky a kanóny, bo veď keď pozremo do historie, vidíme, že pre vieru sa dali ľudia katovať a páliť, nešetiac svojej rodiny, svojho blahobytu ba ani života. Táto viera ešte dnes žije v srdciach ľudu nášho — a nedarmo Písmo vraví, že viera aj vrchy prenáša — preto táto viera i tu veľké účinky preukázala. Človek, ktorému dnes farár nedal Krista pri procesii bozkat — alebo oferu jeho mu do chrbta hodil atď. cítil sa byť tak uníženým nad hoviadko a preto pre haňbu svetskú radšej sa pripojil tam, kde ho srdce nevedlo. Pomimo týchto hrozných zneužívaní svätých vecí bojovalo sa ešte aj s kalvinizmom a luteranizmom — povýšením dane, so zdražením soli, páleného, petriolu, faktorov to nie málo na obecného človeka pôsobiacich. No ale keď ľud vidí, že z tých pekelných proroctví nič nenie vyplnené, že katolíkov o kostoly a majetky luteráni nepripravili a že sa im ani vlas na hlavu nepohnul, že je všetko v svojom predošlom poriadku, nuž sa more už trochu tíši a ľud počína ináčie smýšľať o svojich vodcoch alebo lepšej povedano zvodcoch ľudu, ktorí sa nikdy oň nestarali — a len teraz obávajúc sa sami o svoje mastné nezaslúžené hrnce — ľud mámia a na nepravú cestu odpory zákonu a protivy vrchnosti nastúpiť ho nútia — počína vidieť, že to nepravda čo mu hlásali no a myslím aj, že časom nebude držať za hodné ich poslúchať a im veriť a nasledovať — ale pojde tou cestou, ktorá ho povedie k pravému blahobytu a ku sláve vlasti našej drabej uhorskej v medzách zákona a slušnosti.

O matrikách našich len to možno povedať, že ľud už na ne úplne navyknul — pravda že v tejto veci môže sa ešte aj väčšia spokojenosť docieľiť — keď by sa matrikárske okresy okolnostiam primeranejšie podelily — a keď by matrikári nemali iného zamestnania. Takto pri inom zamestnaní jako notári, atď. nemôžu vyhoveť matrikarstvu *na čas* — a preto ľudu to nepríjemnosti spôsobuje.

Čo sa hospodárstva týka — spomenúť možno, že oziminy máme krásne — a myslíme, že nevyhynú, keď sme mali tak ľavnú zimu. Zemiakov sa málo urodilo, aj idú do ceny, ovocia bolo len práve na košťovku, čo u nás veľmi na váhu padá. Ostatne dúfajúc v toho nebeského Hospodára, hľadíme požehnanějšíemu roku v ústrety nežli pomínaný bol. Boh zehnaj teda vlasť, dom, i hospodárstvo rosou hojného požehnanja! +

Od Kysuce.

Ctený p. Redaktor!

Buďte tak láskavý tento náš verejný, a na tých, čo ľud oblažujú (?) upravený odkaz v tomto časopise uverejniť.

Staré porekadlo hovorí, že časy sa menia a my s nimi, čo je prirodzené, ponevác človečenstvo v každom ohľade a každodenne napreduje, jedine tí idú nazpak, ktorí sú povolani ľud v pravej viere vyučovať, medzi

ním osvetu rozširovať, a ku pokroku ho povzbudzovať. Nuž ale priam títo pod kepeňom rozširovania náboženstva rozširujú nesvornosť, rozširujú ľahostajnosť proti viere, a nenávisť proti vlasti ba balamutia ľud, a pohoršenie robia medzi ním, a zvláštne medzi národnosťami, tak že zdravého rozumu človek toto neludské, zo so-
bectva pochádzajúce zlostné, krátkozraké pokračovanie pochopiť vstave nenie. Neni vstave človek pochopiť, prečo niektorí kňazi zlorečia proti našim svetským vrchnostiam, prečo ich obviňujú zo všeliakých nezákonností, prečo im vyčítajú, že masné hrnce vylizujú, a dobré kosti obhryzujú, keď je našim pevným presvedčením, že svetské vrchnosti krvopotne zasluhujú ich plat. Ale vec sa má práve naopak, len že mi pre pokoj, svornosť a preto, aby sme nerozširovali nenávisť o tomto mlčíme. Prečo búrka niektorí kňazi proti náboženstvám a nedržia sa Kristových náuk, medzi ktorými zrejme stojí: Miluj blízneho svojho jako seba samého, prečo nás povzbudzujú proti národnosťami, s ktorými už tisíc rokov v pokoji, svornosti, ba v láske nazývame, prečo kričia, že nám vládá vieru odoberá, keď ju oni sami rozličnými klamstvami nobami šliapu; prečo nazvali štátnych matrikárov opleckármí, keď oni zas podbrušky nosia. Jedon vysoko ctený kňaz a kanonik vyslovil sa, že niektorí kňazi podobní sú satanášovi lebo že ľud a vlast do záhuby vedú. — A druhý zas povedal nám: Niektorí kňazi sú horší, než podpaľáč lebo ten len miestami, a títo celú vlasť podpaľujú, za ktorých aj my nevinní trpeliť musíme.

A učelníkom týchto kňazov je zlopovestný Lepšényi, bývalý mních, ktorý na prisahu zabudnúť, kutňu shodiať, dal sa vyvoliť na snem, tam sa hrdo vypína, a reční také balamutiny, že sa zkúsejnejší ľudia aj zasmiať musia. Raz predniesol na sneme tú zásadu, že gruntovná daň by sa mala zotref, nuž a my ktomu dokladáme, pravda že by to dobre bolo, a ešte lepšie, keby sa všetky dane zotrefy, nuž ale pán páter neráčil vysvetliť, jako by sa to malo previesť, a my sme toho presvedčenia, že je on len chvastáč, ktorý takýmto spôsobom hľadá oblúbenosť u ľudu nuž ale na pána pátra, a jeho súdruhov viac nič nedržíme, lebo sme aj toho presvedčenia, že on chce nás roľníkov len do zmätku uviesť. My teda ciele jeho dobre vediac, jeho poburujúcu reč sme za balamutinu držali, ba celého pátra za politického vetroplacha počítujeme, ktorý tiež spomína často tie masné hrnce, a on si z tých masných hrncov, jako počívame, už dom kúpil, ba za jeho balamutiny bývalý pán páter tritisíc dvesto zlatový hrniec vylizuje, kdežto jako mních prisahal na chudobu, prisahal, že bude Božie slová a nie politiku rozširovať. No my takýmto prorokom nič neveríme, tak jako neveríme jeho spolubojovníkom, lebo oni usilujú sa nás nie pod zástavu lásky, ale pod zástavu nepokoju hnať. Že je účinkovanie pána pátra Lepšényiho teda nevlastenské, nekretánské, a keď vieme, že pyšní anjeli z neba vyhnať boli, silne veríme, že takýto prorok prv-
neskor svoj zaslúžený trest obsiahne. A my len lutujeme, keď sme na zodpovedné reči našich niektorých prepia-
tých duchovných počúvajúce, na vás pane Lepšényi jako na martyra, za oného času, jako ste zo žalára vyšli, moždné groše, jako podporu skladali; vaše búrenie je veľá odplatou ľudu, ktorý ste do nepriateľstva s národnosťami, do nepriateľstva s vrchnosťou uviedli a vieru dostaliboko podkopali.

Toto sme chceli vám a vašim súdruhom verejne odkázať, oznámiať vám, že na vaše reči nič nedáme, ponavac váš hlas poznáme tak, jako niekdy poznal slepý bláz svojho syna Jakuba, bárs aj mal ruky do

barančej koži zakrútené. A veľil vás, pán páterko, upozorňujeme, aby ste nás nemámili, lebo vás jako aj vašich súdruhov budeme prinútení odhaliť a svetu dokázať, že vy len klamete a nesvedomite búríte.

P. K., S. K., V. B.

Zazriva, dňa 7. marca 1897.

Muhovážny Pán Redaktor!

V minulom dopise som až pri mnoho nového zdelil z obce našej; — teraz zas — dost smutno — máme niečo nového. Nie fašiangové šarvátky — ani potrhané čepce, atď. ale krádež, ktorú spáchal smelý jakýsi zbojník v kostole našom.

Jako a kedy, istoťne sa ešte nevie; — ale dve truhlice, do ktorých veriaci svoje krajiare dávali sťa obete k ozdobeniu oltárov, — zloděj rozbil a vyprázdnil. Všeobecné podozrenie padá na jedného lagana, ktorý už raz podobnú krádež spáchal a pre ňu polroka v žalári aj sedel.

Či som nemal pravdu, keď som v mojom dopise nedostatku dobrej domácej kresťanskej výchovy pripísal tieto všeliaké výstupky?

Krádež! jak špatný to hriech! Nejedného priviedla krádež na šibenicu.

Mnohí rodičia už zamladí priučajú deti ľubať a klamať. Lhářstvo je istý krok ku krádeži. V terajších časoch človek človekovi neverí, tak je málo viery medzi ľuďmi. Ale kde že by sa aj vzala? Zo ľži ľudia neumierajú, lenže potom viery nemajú.

Rodičia starajte sa, aby vaše deti nedostali dlhé prsty. Dieťa ktoré berie, čo nepoložilo, už či z rodičovského, či z cudzieho, musí byť citelne trestané. Dieťa síce len na maličkosti kladie prsty a na to rodičia nie veľmi dbajú. To je tá väčšia chyba. Ponevác odpúšťajú dieťaťu malé krádeže, neskôr bude sa triasť pred nim každý klínce.

Keď dieťa donesie domov takú vec, ktorú od teba nedostalo, alebo s tvojím vedomím nekúpilo, hneď ho ber na otázku; — lebo ľabko, že našlo „vec neztratenú,“ alebo kúpilo „za päť prstov“. Nedovoliť deťom po cudzom pást, travu sbierať, z cudzích záhrad ovocie kradnúť. Táto krádež býva a je takou všeobecnou, jako by to naša mládež už v krve mala. A kto je tomu vina? Rodičia, ktorí nielen že pre takéto výstupky deti netrestajú, ale ich ešte učia jako majú hájnikom, súseďom nadávať, keď ich na cudzom postihnú. Prečo že u nás toľké repociácie, — toľké pokuty za výstupky poľné a lesné? neme to všetko krádež?

Rodičia si často hovorievajú „aj veď ono z toho vyrastie.“ Deti z krádeže nikdy nevyrastú; keď prestanú na cudzom pást, travu sbierať, ovocie kradnúť atď. začnú odnášať z komory a z truhly. Priučaj dieťa za včasu slovám:

„Nech som, kde chcem, hoc čo činim,
Boh ma vidí, nepreviním. —
Krádež bár sa skryte stane,
Predsa tajná nezostane.“ —

Pán Boh povedal „nepokradneš!“ Zpod tohoto zákazu nevyňal ani najmenšie; — ani špendik — ani kravu. Veď keď by to len deti; — ale keď starý chlap: ukradne tu na jarmaku krpce, — tu vsklepe latu alebo nákoncia; — tu zas žena šatku, atď. Jaká haňba, keď ta dostihnú! Ale ani to ešte nie taká haňba, koľký hriech, keď to deti vedia, že si to ukradol a oni od teba sa učia a tiež probujú.

Dieťa, ešte nemluví, všetko zlé, všetky chyby a briedy matkine vpije do seba. Teda náchylnosti k zlému, náruživosti a všetky neduby matkine dieťa s mliekom materinským cicie.

Tiberius cisár bol veľký ožran; dejepisci pišu o ňom, že mal za dojku veľkú ožranku. Titus, že mal nezdravú dojku, lebo cez celý život bol nezdravý. Kaligula bol ukrutný tyran, — v podobe ľudskej divoký zver; takým divokým vraždilníkom sa stal, že keď mu na meči krvi zostalo tú zlízal, a jednou ranou by bol chcel všetkým ľuďom hlavy zliať. A to preto, lebo že vraj mal dojku, ktorá krem toho že bola bezbožná, hnevivá a ukrutná, ešte si aj prsia krvou pomazala, a tak mu dala ssať. Dobré si vštep milá matka, jaká si ty bola na tele i na duši, také budú tvoje dietky; — jestli ich len včasnou dobrou výchovou na dobrú cestu neprivedieš.

O čom budúce viac s dovolením p. redaktora prehovorím.

Som s úctou

Fr. Zeus L'udomil.

Orava, začiatkom pôstu.

Veľactená Redakcia!

Pochovajúc fašiangy, vstúpili sme do najväznejšej čiastky roka, ktorú my Oravci dľa starodávneho zvyku horlivou pobožnosťou zasväcujeme. Myslí tu naše okolie, dotyčné hornú Oravu; — kde sa cez celý pôst každý piatok odbavúva po kostoloch „Miserere,“ každú nedeľu „cesta krížová; ruženec boľastný, a každý večer sa schádzavajú veriaci a odspevujú piesne pôstne. Toto je primeraná pobožnosť pre veľký pôst, a takto by sa to malo v každej kresťanskej obci odbavovať. Ale jako už zo dva pôsty sa minuly bez podobných pobožností, možno sa obávať, že sa aj tento raz tak stane.

Minulé roky miesto rozjímania o umučení Kristovom a miesto primeraných kázni, počúvali sme reči korteačské; verbovanie pod prápory strany ľudovej. Počúvali sme nadávania, upodozrievania, prezívania a Boh zná jaké vymysleniny na liberálov. Mysleli sme, že to s voľbami koniec vezme; — mýlili sme sa ale, lebo to trvá až podnes, — a trvať snáď bude aj cez pôst a ďalej.

V ostatné fašiangy som bol v Dolnej Orave v jednej najväčšej dedine toho okolia, kam čo kupec každý rok o tomto čase chodievam. O dedine tej už vyše roka počúvame chýry smutné o poburovaní proti liberálovi, proti štátu, proti vláde, proti všetkým ustanovizňam osožným. Musí to pravda byť; lebo ľud tej dediny je strašne zaslepený a všelijakými cigánstvami obľáznený. S mnohými som sa zhováral, z ichž reči som zatváral, že sú zatatí ľudári. To vám bolo čo slúchať tých ale hrubých cigánství; len som bol zvedavý, kdo to tomu, ľudu nahovoril? Že vraj kňaz, — aslce najviac „kaplán.“ No je mi to za kňaza? Bol som v tie fašiangy v nedeľu v tamejšom kostole a slúchal som jeho kážeň. Bolo vám to švachtania a blúznenia. Nič som nerozumel z jeho hundraniny; a čo som porozumel i to nepatrilo do chrámu na kancel. Jako mohol ten ľud tak zhubiť, keď ani hovoriť nezná? Nuž ale ani nemému nerozumieme, keď ale moc posuňkuje len mu raz porozumieme. Tak je to veru i tu. Ľud ten je bláznivstvami osialený, — a šiala ho čím dial, tým viac. Ľudári nespia a búria ustavične a kňazi sú im na čele; keď ale ten farár je taký ľudár, prečo nekupuje u kresťana? V tej dedine je len jeden kupec kresťan, a var zo päť

židov; keď tí kňazi sú takí priatelia ľudovej strany a jej verní a nehodní vodcovia, musejú čítať na ich časopise „Kresťanovi“ tie slová „kupujte len u kresťana.“ Prečo že tí kňazi nekupujú u toho kupca kresťana. Nuž preto, že ten kupec bol vraj liberál! Rozumie sa, liberálovi byť je veľkým briedom v očiach ľudárov. Pochvatať ale zaslúži ten kupec, že sa nedal omámiť ľudárom; — veď jahnále je rozumnejší, uzná a pochopí hneď, jak špatné, hnusné sú ciele tej strany ľudovej. Že sa kňazi k nej pridružili; to je nie žiadna záruka že aj ľud musí k nej sa pridružiť.

Nuž ale v tejto dedine, o ktorej sa hore zmiename, je prevrat v každom ohľade a tomu je vina nemravnosť ľudu, korbelstvo a nado všetko to, že tu od hlavy ryba smrdí. Kňazi kážu vodu piť, oni pijú borovičku a víno. Kričia proti Sodome a vo fare je Gomora. Hrešia mládenčov pre nočné túlanie a v kuchyni zato nepozrú čo ich slúžky robia? preto potom keď rok vyprší za slúžkami s fary poctivosť behá. Nuž toto je všetko dobre, to môže byť vo fare; — „keď sa ale niekde smotánka zvari, už gazdinka nos tam vštúri.“ Na tento čas už dost, veď ešte po čase ľudárov našej obce opíšem a aj ich počítanie najnovšie. Do tých čias zostávam ponížený sluha.

Štefan Argaj ml.

Puchovská dolina, dňa 1. marca 1897.

Otený pán Redaktor!

Nevďačnosť je odplata sveta — hovorí staré pravdové porekadlo — o to dokazujú aj dnes i také osoby, ktoré iným mravnosť a lásku kážu a sami by mali dobrým príkladom predchádzať. Jeden farár v súsednej doline, ktorému tá liberálna vláda k tomu dopomohla, že mu z istého priemyselného závodu každoročne aspoň 800 zl. do vaku kvapne — a ktorý sa takým svätým robí jako anjel — proti tej vláde nevďačným sa stal tým, že ľudáci — a keď mu raz jeden liberálny jeho cirkevník na oferu jeden šestak hodil — chytil ten šestak a hodil mu ho do chrbta. Ináč by ale človek myslel, že ten pán farár čo tichý beránok nevie ani vodu zakaliť.

Podobne chcem celému obecnstvu tiež sdeliť, že na liberálne inštitúcie, zákony a poriadky mnohý ľudovár bromží — vzdor tomu, že vidí ich dobrotu, ktorú ale nechce uznať. Istý ľudovársky učiteľ v našej doline chcel ísť do Slavonie slúžiť — lebo ho tu pre jeho ľudovárstvo nenávidia jeho vlastní cirkevníci a potom aj zato chcel ta ísť, že by tam bol mal väčší plat a pritom by bol býval aj v svojom národnom elemente. Lež hľa čo mu napadlo — že veru v Slavonii nenie postarané o pensiu a žeby tak, keď by sa ta vystaňoval, pensiu stratil — preto pekne-rúce k nášmu veľkému žiaľu tu zostal, aby mu tá liberálna vláda a vrchnosť, ktorá mu je zlá — dakedy pensiu i jeho žene a deťom dala a od hladu ho zachovala. Tak sa stará vláda o všetko — ale uznať a vďačnosti niet!

Časy máme dost, ľavné — Matej polámal ľady — a snáhy s rolí skopnievajú. — Bárš by bolo jaro, aby mohla lichva na pašu ísť, lebo krme niet pre ňu — zúfame si, čo to bude ďalej s našou lichvou? Pán Boh s nami, a zlé preč!

BESEDNICA.

Duch.

Napísal Juraj Sumín.

Dlhá, tmavá noc rozložila sa ťažko medzi staré, riedke kmeny jedlového lesa. Oblaky mhy tlačia sa k zemi, tma hustne a sňah zasadlý na červených vetvách medzi ihličím svieti do noci svojou belostou.

Dve skrčené, chudobne odené postavy zastaly na pokraji lesa. Len trochu povytiahly hlavy z ramien, aby sa rozhládli kde je cesta. Starší bol silný, svalovitý, trochu počernej tváre, mladší — vysoký šuhaj s bledým obličajom zmodrelým zimou a vypúlenými očami. Zabočili na širokú hornú cestu a mlčky, jakoby sa pohľadom zhovárali, dali sa na útek. Nehovorili. Ich nohy handrami ovinuté šumely ticho v sňahu, ale dych ťažko, nepravidelne ťahal sa z prsú. Zrazu zasľúchli štekot psov i zarazili sa poľakaní. Mlčky hľadeli na seba.

„Už viem,“ hovoril po chvíli svalnatý, „búda, hájni sú na stráži...“

Uhnuli s cesty a veľkou okľukou obišli búdu. Keď boli zase na ceste a štekot psov doznieval im z ďaleka k usiam, trochu sa uspokojili a počali hovoriť v nesúvislých trhaných vetách.

„Myslím... o desiatej vyšiel z krémy... prv nie,“ riekol chlap silných svalov.

„A peniaze, kde budú peniaze?“ tázal sa šuhaj bledej tváre dákosi z plných prsú pritlačiac tvár k ramenu súdruhovu.

„Peniaze... kamarát... bývajú všelikde. Niekdy v čízme... alebo v podšívke zašité... Len... No!... Ten má ale silu... no my sme dvaja... snáď sú to lupiči... no, kto vie... trebárs chudáci, jako my, prepádli mäsiara — zabili ho. Ale čo? Peňazi nenašli! Pes ich mal v obojku na krku.“

„Pes! — On bude mať psa? ...“

„No — mäsiar!“

Umkli zase. Rozčulenie stupňované týmto hovorom a dlhá schôdza vyčerpala ich sily. Temer sa potácali.

V hustej tme v lese zrazu cítili niečo takého, ako by im chcelo cestu zastúpiť a otázať sa ich, kam sa ponáblajú... Netrúfali si prehovoriť, ani sa ohliadnuť. Len po dlhej chvíli, mladší premožený neústupnou úzkosťou pritlačil opäť tvár k ramenu súdruhovu.

„Kedy budeme už na konci?“ zasoptal ťažko, z plných prsú, ztiahnuc vyziably obličaj v bolestný výraz.

„To je prekliaty les“, vetil svalnatý neobyčajne drsným, chrapľavým hlasom. „nemá konca. Cesta sa zatáča... nevieš kde si. Zrazu sa podívaš — pre Boha! — tu som už bol, blúdim. Zatým, neblúdil si, šiel si dobre a les ťa zmámil... prekliaty les!“ Náhle sa ohľadol. „Neboj sa, Poldo — pod!“ Zastavil sa a nasľúchal čomusi.

Šli ešte viac než pol hodiny, keď stromy preriedly a cesta viedla dolu.

Svalnatý sa zastavil.

„Tadeto je to“, zasoptal.

Poldo sa zachvel, stál chvíľku hľadiac strnule pred seba.

Zvoľna zostupovali po holej stráni. Sňah uhyboval sa im pod nohami a šinul sa dolu, nechávajúce dlhé pruhy za sebou. Pod nimi ležala široká, rovná čistina s

hranicami narovnaného dreva. Pod svahom vinul sa klukatý úvoz.

Keď vstúpili na čistinu, svalnatý chlap zastavil sa a zskúmal šuhajca inkvizitorským okom.

„Poldo, ak máš strach, radšej — choď! choď a nekaz veci! Tadeto máš rovnú cestu do dediny.“

Šuhajec nedal mu dohovoriť. Vzpieral sa, dušoval, tlkol fíjalovými päťkami do svojich modrých prsú.

„Ja sa báť? Ja? Prosím vás, Vaňura, robte čo chcete, len mňa nezaháňajte. Nebojím sa... Sám by pravda... keď chodím sám je mi tak... keď i ukradnem niečo... zahodím to a plačem od hladu... Ale s vami, Vaňura, oh to je iné. A trebárs by bol hlad i zima — čo? Človek je tvrdý... Neodháňajte ma! Rieknete mi: Zapál! Ja zapálím; rieknite: Zabi ho! — zabijem! Rieknete: Vraz si nôž do srdca...“

„No mlč! — ticho!“

Posľúchali.

„Nič to nenie“, zasoptal Poldo. Kamarát zarazil ho prudkým posunkom. Hľadel vytreštene na niekoľko zakrnelých smrčkov, ktorých prv nepozoroval a zdalo sa mu to tak podivným, jako by sa práve teraz boly rozbehly za nimi po holej stráni. Stáli učupení, tesne pri sebe, hľadiac ztrnule do tmy. Prázdne pusté ticho hôr pohltilo ich jako stojatá, mrtvá čierna voda jazerná. Nasľúchali so zatajeným dychom tomu ohromnému tichu, v ktorom ich srdce tlklo tak prudko a hlasite, jako by ich chcelo zradit.

Utíabli sa za hranicu dreva poblíž úvozu. Vaňura shrbený lakty o drevo sa opierajúc, bedlive číhal na korist. Poldo sadol na akýsi peň chrptom oprený o hranicu, nespúšťal s neho oka. Každým posunkom vo tvári Vaňurovej stupňovalo sa jeho napjaté. Vaňura zvolna sa vspriamčil, ticho, bez hluku vytiahol z hranice poleno... Poldo tuší niečo, hlava sa mu krúti... Ticho striasol sňah s polena a podáva ho Poldovi.

„Jako som hovoril,“ šopce, „raz dva razy po slu-che a dost... ostatok ja.“ V ruke zabľiskol sa mu nôž. Jeho slová prenesené tým drsným, chrapľavým šepotom prestrašily vyziableho šuhajca. Mlčky prijal poleno a sklopil oči.

„A pes?“ zasoptal, hľadiac do zeme.

„Mám pre neho niečo. Toto mu hodím.“ Ukázal Poldovi lepkavú guľu, ktorá páchla smolou.

„A keby tak potom — niekto šiel?“ tázal sa Poldo trasľavým hlasom.

„Kto by šiel? — V horách!“

„Ale keby... Ja hovorím: Keby!“

„No, tak pospiechať! Vykonať, ako som riekol a potom preč! A nie, aby si utekal za mnou ako teľa za kravou. Každý iným smerom. Jako som už riekol — rozumieš?“

Mlčali dlho. Zbystreným, napjatým sluchom nasľúchali tomu ohromnému tichu uprostred hôr. Zrazu ďaleko za sebou zasľúchli drobné, ľahké krôčky po sňahu... Prekvapení pozreli na seba. Nepribližovalo sa to, ale vzdalovalo. Kdesi na stráni krôčky zanikly... Nastalo ticho. Onedlho sa krôčky zase ozvaly. Poldo prejal strach, celý les sa s ním točil. Kedykoľvek pohne sa krovie, strasie sa, jeho duch sa soviera tajemnou hrúzou. Napadá mu, aby odhodil poleno a dal sa na útek. Ale bojí sa, ani prehovoriť nechce. Bol prekvapený, keď Vaňura opierajúc sa o hranicu prehovoril.

„Keby to dnes neurobil,“ hovoril akoby sa omlúval, nie Poldovi, ale komusi inému. „bol by až do smrti biednym tulákom a vyšťvaný od ľudí, túlal by sa niekde v dedine ako prašivý pes.“

Zasmial sa, zakýval hlavou. Króčky znely, jako sa Poldovi zdalo, trochu bližšie.

„Čo je to?“

Vaňura mlčí, ale vo tvári chveje sa každý sval, usmieva sa, pokynuje hlavou.

„Znám ťa, znám! Zas si prišiel? Služebník! Moja úcta! Pekne vítam, nezvaný hosť!“

„Kto to?“ opakuje Poldo.

Vaňura nahnul sa k nemu.

„Duch.“

„Podivno!“ Zašeptal, jak najtichšie mohol a predsa slovo to slyšať na hodinu cesty.

Poldo sa zachvel, odložil poleno, zvoľna povstal.

„Ak máš strach — odíď!“

Rýchle sohnul sa zase pre svoje poleno a pritlačil sa k súdruhovi.

„Tak rieknite predsa ... keď ho tak znáte ...“

„Nič neurobí -- nič. Len chodí a prekáža. Už mi raz pokazil takú vec. Znáam ho. Povieam ti to. Pustili ma z väzenia tak zrovna v zime. Práce nebolo, bieda, hrozná bieda. Chodil som svetom a žobral. Raz mal som hlad, taký hlad! Hovoril som si v duchu: Koho potkám, nech je ktokoľvek, s každým sa pobijem. Idem dedinou, bola noc ... kupci idú z jarmoku. Jeden voz bez plachty zostal vzađu, hrkajú na ňom prázdne truhly od vypredaného zbožia. Vpredu sedí obstarný tkáč, trochu podnapilý. Všetci ho predišli. Popustil opraty, voz sotva sa hýbe ku predku. Tkáč počíta peniaze ... počíta nahlas ... striebro zvoní v koženom vrecku, bankovky šuštia, jakoby prevracal starú knihu ... Idem za ním, on ale počíta, počíta, potom si potiahne z flašky a prespevuje si voláku hlúpu pesničku. Ja ustavične za ním ... Sme ďaleko za mestom uprostred poľa. Lavou rukou držím sa vozu, v pravej obušk ... Ale vidím, takto to nepôjde ... koleso ma zachytí. Zastavím ho a — potom!“

„Strýko, odvezte ma!“ volám.

Zastavil.

„Sadnite si,“ odvetil, „v lese sú cigáni ... som rád.“ Blabolil čosi ... tvár žltá, dovráskovaná, telo ako decko — nemohol som. Myslím si: sadnem vedľa neho a potom nenazdajky ... Podal mi flašu s pálenkou a kus udeniny. Nevzal som. Ale mäso mi zavoňalo, žalúdok sovrel a ja som pocítil vzteklosť, len sa vrhnúť na neho jako dravec! On sedel, jedol, pil a blabolil čosi: „Čo vám je človeče?“ Já, tak a tak, hlava ma bolí a v prsách jakoby sa trhala niečo ... Ideme poľom, pustou nocou, tkáč zakašľal. „Mnoho som kričal,“ hovorí. Opre hlavu o košinu — drieme. Teraz, hovorim si — teraz! Len či nejde niekto! Dívam sa dívam, nevidím nikoho a predsa! Pocestný v kožuchu sníma baranicu, pozdravuje. — Lakal som sa, ďakujem nahlas, tkáč sa prebudí.

„Čo hovoríte, človeče?“

„Nič nehovorím. Spite! Potkali sme počestného v kožuchu, pozdravil sa.“

Natiahol suchý krk, díva sa, díva ... „Už zašiel,“ hovorí. Ja tiež hľadím ... Jak je to možno? Práve šiel tadeto a už ho niet.

Dal mi opraty. „Pobáňajte,“ hovorí, „trochu si pospím. Ukričal som sa!“ Opre hlavu o košinu ... hlava sa kláti na suchom krku, striebro zvoní ... Začne chrápať. Teraz! Teraz! Ale zdá sa, kohosi potkáme ... už počujem kroky v diaľke. Tkáč chrápe pol hodiny, kroky znejú ... dívam sa — nič. Už som pozdvihol ruku. V tom vidím: prichádza kňaz, kláštorník, hnedé rúcho, stiahnuté bielov šnúrou. Hladí na nás, usmieva sa.

„Pozdrav vás Boh, ľudkovia!“

„Pán Boh uslyš, velebný pane!“

Tkáč sa prebudí. „Čo to zas hovoríte, človeče?“

„Nič nehovorím. Stretli sme pána, pozdravil nás, poďakoval som.“ — Hladí na mňa čdivene, neverí ... zastaví kone. Oba sa dívame do čiernej noci. Nikto nikoho, sme samotní ďaleko od neznámych dedín uprostred poľa. Čosi mi prešlo hlavou a celým telom. Jakoby mokrá plachtu na mňa hodil a teplo a teplo ... kúrni sa zo mňa jako z upoteného koňa.

„Čo vám je človeče?“ pýta sa tkáč a hladí na mňa. Skočím s vozu a privolám mu: „S Bohom!“

Striebro zazvonilo, natiahol ruku. „Vezmite si,“ hovorí, „bol dnes dobrý jarmok!“

„Nechcem!“ zkríkol som. „Nechcem, nechcem!“ Kone sa ľakly a dali sa do skoku.

Poldo stál nčupený, hľadiac na neho a dýchajúc si do modrých od zimy pástí.

„Ale dnes ... čo dnes?“

Kus snáhu sošínulo sa s príkrej stráne a rozstriedlo sa poblíž hranice. Zdalo sa, jakoby sa im v tejto brozmej chvíli ktosi vysmieval a ich škádlil.

„Dnes,“ vetil Vaňura, zase tak jakoby nehovoril s Poldom, ale s kýmisi iným. „Dnes to prevediem. Neďám si prekážať. Tkáč mi nič neurobil. Som rád, že sa to vtedy nestalo. Ale — ten! V kréme ma obhral o všetky peniaze, a to bol začiatok môjho nešťastia. A kde mňa teraz uvidí, posmieva sa mi. Ja ho dnes zabijem, trebárs by peňazí nemal ... zabijem ho, preto, aby ho zabil. — Bojíš sa?“

„Nie!“

„— Počuješ?“

„Pes!“ zašoptal Poldo a bol by málom od strachu spadol. V úvoze, ešte ďaleko, zavznely kroky. Vaňura kľakol a spíal ruky ... nevedel dobre, čo robí. Zmornilo sa ich rozčulenie bojzlivých, slabých, úbohých ľudí, ktorí chcú byť vrahmi. Zlomení poverou, ubití napred hrúzou a vzbúreným citom triasli sa, sekali zubami a zdalo sa im, že sa im na oči zaťahujú krvavé blany. Kroky sa blížily, pes zabrechal. Vaňura ťažko sa vzbudil. Pes ťekajúc vrhnuť sa na nich, chňapol počomsi a ticho zavil.

Divoký výkrik otriasol vzduchom. Tri telá svíjajú a tleú sa v úvoze, pes skáče po nich a vrčí. „Teda ty tak?“ chroptí ktosi. Ty tak! opakuje druhý po ňom. „Ty tak, ty tak,“ stenajú všetci a drhnú sa. „Peniaze!“ reve chrapľavý drsný hlas. „Ty teda tak!“ stenajú zase a tleú sebou až sa zem zachvieva. Zrazu sa jeden zpo medzi nich dostane na povrch, potom odskočí a dá sa na útek. Bol to prepadnutý mäsiar. Poldo v zmätku uteká za ním. Ale poznajúc, že má pred sebou cudzince, ktorého prepadli, zkríkne, jako by si hlavu roztrepal o múr a ženie sa späť. V snáhu váľa sa Vaňura so psom a tleie ho pástami. „Ja ťa zabijem,“ kričí, „ale krv nechcem vidieť.“

Tiež i mäsiar sa vzpomätal, vytiahol revolver, jako šialený strieľal vokol seba. Výstrely hrmia lesom, v horách to duní, skaly a doliny opakujú do nekonečna lomozný treskot strelby. Vinníci stoja tu, jako kamenné stĺpy ztrnuli hrúzou. Zdá sa im, že tieto hrmotné výstrely celý svet vzbúria, so všetkých strán že sa už sbehujú ľudia k hroznému miestu a oni stoja tu obklúčení, zajatí, prichytení pri zločine, neschopní tajíf a hájít sa. Ešte počujú ako mäsiar uteká a nabíja znova. A znova hrmia výstrely, v horách to duní a húka a vinníci stoja a nechápu, načo ten nový hlomoz, keď ho neprenasledujú. A hukot výstrelůvaní zaniká, i kroky utekajúceho zanikly v diaľke. Divoké ticho jakoby nevrele vpadlo späť do svojej ríše ... ale všetko sa chveje novým dojmom, tisíce mlčanlivých svedkov stojí okolo. A nikto nepri chodí, aby ich chytil.

Pohládli na seba a dali sa na útek.

CHÝRNIK.

Ministra výučby dra Júliusa Wlassicsa mesto Szepsi-Szt-György zvolilo jednohlasne za svojho čestného meštana.

Podpora pre biednych na Horniakoch. Je známo, že v trenčianskej a v jednej časti prešporskej stolice následkom lanskoróčnej neúrody panuje bieda. Vláda na predostrenie nadžupana Szalavského vykazala tritisíc zlatých na podporu núdzu trpiacich.

Domáci priemysel na Horniakoch. Priemyselná a kupecká komora v Košiciach rozhodla, že bude podporu žiadať od štátu na sriadenie tkáčskej dielne v Lublove a na zavedenie vyrábania halenového súkna v Spišskej Starej Vsi. Komora za prospešné uznala, aby sa v stolici ungvárskej košíkárstvo udomácnilo.

Jubiläum kardinála Schlaucha. Dňa 2. mája bude tomu 50 rokov, čo bol Laurenc Schlauch, kardinál, veľkováradský biskup vysvätený za kňaza. Z tejto príležitosti dňa 2. mája bude biskup sláviť 50ročné jubiléum svojho kňazstva. Veľkováradskí občania rozhodli, že na jubiläum usporiadajú veľkú slávnosť.

Ferdinand Cselka, tit. biskup a arcibiskupský námestník v havnom meste, zomrel dňa 8. t. m. v 63. roku svojho žirotu. Cselka narodil sa v hontianskej obci Vámos-Mikole. Študoval v Stiavnici, v Ostrihome a v Trnave, teologické štúdiá končil vo Viedni a v Budapešti. Roku 1857. vysvätený bol za kňaza a jako kaplán účinkoval vo Vrbovém a v hlavnom meste. Roku 1877 zvolili ho za farára v Starom Budíne, r. 1890 dostal rád železnej koruny III. triedy, onedhlo na to bol vymenovaný za arcibiskupského námestníka a r. 1893 obdržal hodnosť titul. biskupa.

Nové železnice na Horniakoch. Počiatkom jara započne sa stavanie železničnej dráhy, ktorá od Kráľovian ťahať sa bude popri Tvrdošíne cez celú Oravu až po krajinskú hranicu. Stavbu prevádzajúci merníci už sa v Dolnom Kubíne usadili, zkadial' stavbu železnice spravovať budú. — Veľkostatkár bar. Popper obdržal koncessiu na stavanie miestnej železnice z Čace do Turzovky, odkiaľ neskôr dráha stavaná má byť až po hranicu krajiny. — Tiež začiatkom jara stavať počnú elektrickú železnicu z Popradu do Smokovca. Na hnatie elektrického stroja použijú vodopád jedného potoku v Tatrách.

V piešťanských kúpeľoch počiatkom tohoto roku začnú stavať novú kúpeľnú budovu. Majiteľ gróf Franc Erdődy obetuje štvrt milióna zlatých aby nové zariadenie zodpovedalo všetkým požiadavkám zdravotníctva.

Burky v marci. Dňa 3. t. m. popoludní na Rovnách. trenč. st. strhla sa búrka, blískalo sa a pustil sa tichý dážď. Podobne v tom čase bola búrka v Miškoveci a na okolí.

Pre peniaze život. V temešskej obci Zádorlak ho-rel tieto dni dom Marie Angelovej, ktorej onedlho prišlo na um, že má sporiteľničnú knižku v jednej chyži. Vbehla teda do horiaceho domu, ale horiaci krov sa práve vtedy prerútil a horiace hrady pochovaly ju pod seba. Keď ju vytiahli, už bola shorela.

Žriedkavý chlapec. Ku správcovi elementárnych škôl v vonkajšom V. okrese v Budapešti priviedol sluhu jedného 7ročného, vycivelého chlapca v poltovaní hodnom stave, ktorý dojmave prosil direktora, aby ho pripustil do školy, lebo že sa on chce učiť.

Správca sa chlapca zaujal a na najbližšom zasadnutí školskej stolice rozpovedal prípad. Cestou školskej stolice odporúčal chlapca do pozornosti krajinskému deti ochraňujúcemu spolku. Spolok zaodel malého Janka Kovácsa, tak sa chlapec menuje, zaopatril ho knižkami a teraz zo spolkovej útulne chodí do školy a pilne sa učí. Chlapec silnej vôle vyrástol na dvore jedného domu vo vonkajšom meste a od tých čias, čo jeho otec — ktorý je nenapraviteľný zlodej — vyšupovali, a matka mu zomrela, žil z milosti svojej tetky, ktorá sama len spávať chodí k jednej rodine bývajúcej v jednej chalupe z dasák.

Stavba nového železného mostu nad Váhom pri Trenčíne rýchle napreduje. Ačpráve boly práce následkom rozvodnenia sa Váhu trochu hatené, pri tom všetkom práca ide tak rýchle, že koncom tohoto týždňa i so založením druhého piliera mostu budú hotoví.

Poctivý nálezca. Ján Némét, teglášsky obyvateľ pri vykopávaní koreňa jedného stromu našiel hrniec, v ktorom bolo všetkého spolu 1186 kusov väčších a 1329 kusov menších strieborných peňazí. Peniaze pochodia z roku 1535 a 1590 a vidno na nich podobizne brandenburgského markgrófa Alberta, Štefana Báthoryho a Žigmunda III. Némét oddal peniaze vrchnosti v Debrecíne, vyhlásiac, že si žiada z nich len zákonnú čiastku. Je pravdepodobné, že poklad zakopala daktorá pred Turkami utekajúca majetná rodina.

Chytený vrah. Zandári v chotáre marmarošskej obce Surdok chytili toho dávnejšie hľadaného vraha Alfonsa Hradila, ktorý bol v januári zavraždil manželku paliera Kocha v Dob-ulici. Hradila, dovezli odtiaľ do Budapešte, tu ho podrobili výsluchu, lebo bolo podozrenie, že on zavraždil i istú Slávikovú vo Viedni. Vrah zpočiatku tajil, ale keď mu vyšetrojúci sudca povedal, že kabát, ktorý má na sebe, pochodí z bytu zavraždenej Slávikovej, priznal sa, že i túto zavraždil. Vrah je rodom z Moravy.

Zvláštny prípad udal sa tieto dni vo dvore viedeňského Burgu. Prišiel ta jeden čistotne odený človek a oproti oknám pracovnej chyže kráľovej pokľakol na zem a zopjal ruky k nebu. O podivnom človeku vysvitlo, že sa menuje Jozef Pachorda a pochodí z Topolčian. Pachorda už bol raz dostal 5 zlatých z kabinetnej kancelárie a zdá sa, že sa len robil šialeným, aby dostal novú podporu.

Obetavosť manželky. Nedaleko jasenovskej stanice pri karašhidskej vachtárni v Banáte strelili neznámi zločinci na vachtára mostu, ale ho netrafil. Na druhý deň — bojac sa o muža — išla vachtárova žena konať službu na čiare, pri čom mužov plášť bola prehodila na seba. Ako vlak prichádzal, v tom okamihu zavznelo zas viac výstrelov a muža zastupujúca žena klesla guľou ranená. Zločinci ušli. Ranená žena ešte žije, lež rana je tak ťažká, že lekári ku jej ozdraveniu málo nádeje prechovávajú.

Nešťastie. Ludvik Szabadszállási, strojník pri vyprobovaní elektrickej lampy vo veľkom hostinci v Jelšave chytil sa jedného drótu, ktorým práve vtedy preletel elektrický prúd. Nešťastného človeka stihol tak silný elektrický úder, že spadol so stĺpu a po pár hodinom trápení skončil.

Mučili svoje dieťa. Vdovec Ignác Prnka, ktorý mal 4ročné dievča po po prvej manželke, oženil sa bol po druhý krát s Annou Fischer v Budapešti. Úbohé dievča po prvej manželke bolo macoche trňom v oku a preto ho ohavní rodičia mučili. Policajti, keď rodičia neboli doma, dali dvere otvoriť a dieťa našli v komore v strašnom stave. Malá Anka ležala v otrhanej, zapiska-

nej košeli na holej zemi, na jej tele nebolo na piad miesta, ktoré by nebolo modré od úderov zverských rodičov. Bola strašne zbitá, ľavú ruku a pravú nohu mala zlomenú, pravé oko vybité a na viace miestach telo nožom dopichané. Dieťa je strašne vychudnuté. Prvé slová dieťaťa boli, aby ho odtiaľ odniesli, lebo že ho otec a matka chcú zavraždiť. Dievča teraz leží v Rochussovej nemocnici ale i keď sa vylieči, zostane mrzákom na celý život. Dva zvery v ľudskej koži sedia už vo väzení štát. zástupníctva, kde očakávajú zaslúžený trest.

Šesť raz sa oženil. V Temešvári zatkla polícia 56ročného Antona Papa, o ktorom vysvitlo, že má šesť živých manželiek. V rozličných dedinách dolného vidieku podarilo sa mu šesť krát uzavrieť manželstvo s bohatými ženami, ktoré potom, keď im peniaze potrovil jednu za druhou opustil.

Korotnaho pravota. Je známo, že lekár dr Korotnai v Budapešti bol svojho času svoju pacientku Mikulašovu Patsu, keď zomrela, obkradol. Súd ho bol odsúdil pre krádež na tri roky do väzenia. Následkom appelovania prišla záležitosť pred kráľ. tabulu, ktorá trest Korotnaho pozdvihla na štyriročné väzenie.

Presibaný podvodník. V Temešváre chytili presibaného podvodníka Antona Grabovského, bohatého mlynára v Száresi, ktorý banátskym peňazobažným gazdom predával staré verklíky ako stroje na falšovanie bankoviek. Tak bol posledne oklamal i Mikulaša Wilhelma ujpéskeho gazdu, ktorému taký starý verklík predal za dve tisíc zlatých. Gazda sa skoro presvedčil, že na verklíku peniaze tlačiť nemožno a preto oznámil Grabovského policii. Grabovszki sa priznal, že takýmto spôsobom vyklamal od gazdov 14.000 zlatých.

Grófka a spevák. Grófka Mariá Larisch, ktorá je pokrevnou našej kráľovnej, len nedávno dala sa rozsobašiť so svojim manželom, s ktorým sa bola v Gödölöve roku 1877 dala sosošašiť. Grófka Larischová, ktorá je teraz 39ročná a matkou štvoro detí, zasľúbila sa teraz v Mníchove s jedným divadelným spevákom.

Závoj jej sekvestrovali. Vo vestfalskom mestečku Ochtrup udal sa zvláštny prípad. Do jedného domu práve vtedy vstúpil eksekútor, keď sa mladoženích a mladucha strojili do kostola. Veriteľ eksekoval mladuchu a eksekútor medzi iným sekvestroval závoj a veniec mladuchyn. Dievča bolo prinútené od jednej svojej priateľky vypožičať si závoj a veniec a len potom šli na sobáš.

Spisovateľ a práčka. Spisovateľka veselohier Dufresnyho napomínala kedysi jeho práčka, aby jej vyplatil 300 livrov, ktoré jej bol dlžen. Ponevác sa nedala upokojit, nechcela sa ani na krok hnúť s miesta pokiaľ jej nevyplatí, podal jej kľúč od svojho bytu a riekol: „Dobre, zostaň teda tu. Vrátim sa len o osem dní. Ale to mi povedz: prečo si razom tak neodbytná?“ — „Ponevác sa chcem vydat a potrebujem peniaze!“ — „Čože? Ty sa chceš vydat s tromi sty livrov?“ — „Oh nie, mám doma ešte dvetisíc a sedemsto livrov!“ — „A koho si chceš vziať?“ — „Istého lokaja!“ — „Lokaja? Prines sem tých dvetisíc sedemstvo livrov a vezmem si ňu za ženu ja!“ — Práčka s radosťou svolila a podivahodná dvojica dala sa ešte toho dňa oddať. Či bolo to manželstvo šťastným, životopisec spisovateľa Dufresnyho nezmienuje sa o tom ani slovom.

Najväčší hostinec. Najväčším hostincem na svete je v Londýne „Hotel Cecil“. Je v ňom viac než tisíc cuž. Budova na trinásť poschodí stála pätnásť millionov zlatých. V budove je i maštal pre 300 koní a 150 kočov. Obroiskú budovu vidno už z ďaleka.

KU OBRÁZKU.

Obrázok z ostrova Kréty.

Jako et. čitateľom už známo, na ostrove Kréte zária teraz boje medzi Kresťanmi a Turkami. Vzburá nenie tu prvá, kresťanské obyvatelstvo už viac krát povstalo proti tureckému panstvu na ostrove, ktorý patrí pod moc sultána. Kresťanské obyvatelstvo je z väčšej čiastky gréckeho pôvodu a preto Gréci výdatne napomáhajú kresťanov v boji proti Turkom, ba, jako sa čitateľa už i v tomto časopise dočítali, grécka vláda vyslala im vojsko na pomoc a vláda by rada pripojit ostrov ku gréckemu kráľovstvu. Teraz ale, ako známo, zamiešali sa do veľmoci. — Ostrov Kréty turecký Kirida, je v Egejskom mori najväčším ostrovom. Jeho dĺžka činí 260 kilometrov a šírka sa mení medzi 12 55 kmetrami. Ostrov pokrývajú menšie vrchy, zpmedzi ktorých vyčnievajú dva asice: Ida a vrch Asprova. Podnebie ostrova je teplé a sú tam pršky častejšie než v Grécku. Pôda ostrova v údoliach je veľmi úrodná. Na ostrove zaoberajú sa zväčša dorábaním oleja, pestovaním viníc a včelárstvom; v dochovávaní dobytku na prvom mieste stoja ovce. Mnohí zaoberajú sa hľadaním špongie okolo brehov morských. Počet obyvatelstva na ostrove odhaduje sa na 294.000. Zpmedzi obyvatelstva je 184.000 kresťanov, 93.000 mohamedánov a 3200 židov. — Náš obrázok predstavuje jednu čiastku pobrežného mesta na Kréte.

K OBVESELENIU.

Hlavná vec.

On: Prisahám, že vy ste prvá, ktorú milujem!

Ona: To mi je ľahostajné; hlavná vec je, aby bola posledná, ktorú milujete!

*

Z kasárne.

Infanterist: „Polušne prosím pán kapitán o trojdňový urlaub; moja matka leží na smrteľnej posteli?“

Kapitán: „Choďte, ale jestli nebude o tri dni po nej, potom vám beda!“

*

Potreba kúpeľov.

„Vieš už Mariška, že apa musí včuť na štyri týždne do veľko-várackých kúpeľov?“

„Ale prečo, mama?“ maznavo odpovie dcérka. „veď ešte nenie tak špinavý.“

ODKAZY REDAKCIE.

Pánu Štefanovi Č. vo W. Zaslaný dopis nemôžeme uverejniť, lebo su v ňom obsažené také obžaloby, ktoré pred verejnosť nepatria a za ktoré prípadne dopisovateľ musí nielen pred trestným súdom, lež aj mravnú zodpovednosť na seba brať. V tom páde, žeby sme otázky dopis uverejnili, mravná zodpovednosť padne na nás a túto nie sme náchylní prevziať.

Vo všeobecnosti držíme si za povinnosť upozorniť všetkých et. dopisovateľov, žeby súkromný privátny život len zriedka kedy pretriasali. Privátny, súkromný život len natoľko patrí pred verejnosť, nakoľko súvisí s verejným životom patričnej osoby.